

Csáki Judit

Ez vicc

TURANDOT – RADNÓTI SZÍNHÁZ

A közönség szereti a színházban a mesét, vagyis az épkézláb történetet – én mindenesetre szeretem. A *Turandot* pedig mese, méghozzá mesei „archetípus” – még az a perzsa meseíró is méríthette valahonnan, akitől Gozzi forgatta át *commedia dell’ arte*-vá, tőle meg, ugye, Puccini...

A színház, pontosabban az alkotók viszont mintha sokszor attól tartanának, hogy egy szimpla mese a maga tipikus fordulataival – három próbatétel, vándorlegény stb. – kevés vagy lapos a színpadon, ezért igyekeznek felturbózni, ami egyébként nem is teljesen reménytelen. A Radnóti Színházban Gozzi *Turandot*-jának Juronics Tamás állt neki ilyes szándékkal.

Van hozzá jó szöveg: Térey János fordítása olvasva igen kompaktnak, mondhatónak, játszhatónak tűnik; nem tolakodó, sem a verses formával, sem a szókincssel nem hivalkodik. A díszlet „beszél”: Cziegler Balázs egy bunkerfélét rakott a színpadra; első látásra a rozsdás-fémes hatású falakkal, innen-onnan benyílókkal Vojnich Erzsébet festői világát juttatja eszünkbe, de másodikra feltűnik, hogy épp annak drámaisága hiányzik belőle. Aztán a játék is erre megy: egy gyereklabirintus.

Pedig vannak marcona miniszterek, álarcos riasztatók, de csupa álság, már első pillanatban is inkább nevetni, semmint rémüldözni kell. Gozzi darabja Juronics Tamás rendezésében egy képzelt kínai diktatúrában játszódik, van vetítés is, ha jól láttam, Tienanmen térrel meg valami bolsi-diktatórikus kongresszusi termi gyülekezettel. De hát a császár közvetlen alattvalói a *commedia dell’ arte* típusneveit viselik, Truffaldino, Brighella meg Pantalone a virtigli kínaiak, a császár maga pedig egy kissé infantilis komédiai karakter, afféle „Ceausescu oltott veterán Elvis” (mint egy tanítványom mondta a lényegre tapintva), aki jókora flintával közlekedik be a színre, majd beszalad valamelyik járásba, lő három jó hangosat, aztán visszajön...

Juronics Tamás rendezésének lényege ez a diktatúra-staffázs, ami maximum ötlet, koncepciónak nem nevezném. Az előadás első része szépen le is dobja magáról: Szatory Dávid Kalafja szimpatikus mesehős módjára beleszeret a jégszívűnek mondott Turandotba, vállalkozik a próbatételre és sikerrel jár. Turandot kicsit hisztis, de ettől még lehetne jó vége a történetnek, hiszen hátravan a teljes második rész.

Amelyben azonban a nem túl furfangos ármánykodás bemutatása mellett (melynek célja, hogy Turandot meg tudja, ki az ismeretlen mesehős, aki mindhárom kérdésre megfelelt) a hangsúly a diktatórikus külsőségekre toló-

Dömök Dániel felvétele

dik. Turandot itt már valóságos domina, a jó ég tudja, vagy ő sem, miért kell ennyire egysíkúnak mutatni, amikor Petrik Andrea talán többet és mást is kihozhatna belőle. Van aztán plexifülke, amelybe előbb bezárják a szegény Kalafot, aztán füstöt eresztenek bele; leperreg a Turandot szolgálójául szegődött tatár herceg, Adelmá kis epizódja is, némileg érthetetlenül, de ez szinte lényegtelen.

Lényegesebb, hogy a Radnóti színészgárdája nagyjából papírízű klisék maximum kétdimenziós megjelenítésére van kárhóztatva: mind a császári alattvalók, mind Kalaf egykori udvarmestere, aki most álruhában tengeti életét a császári diktatúrában. Pál András mint főeunuch, Csankó Zoltán mint miniszterelnök tolja a gonoszt; Schneider Zoltán pedig a jószívű segítő, aki aztán valahogy kipottyan a történetből. A diktatúra fejének, vagyis magának a császárnak ráadásul diktátorhoz csöppet sem illő rossz véleménye van a saját hisztis, makacs, kegyetlen lányáról: Bálint András afféle tehetetlen apuka, akit leginkább azért idegesít ez az egész történet, mert a puszkával való játszadozás mellett ezzel is foglalkoznia kell.

És akkor jön a legvége, az a jelenet, amiért Juronics ezt az egészet kitalálta. Összejön a pár, mi több, Turandot egy-két színpadilag és dramaturgiailag igen zavaros fordulattal az élére áll mindennek: a házasságnak, a birodalomnak, a hatalomnak. Ő aztán nem lacafacázik, nem hadonászik holmi vadászpuskával, mint az apukája: egy-két gyors lövéssel megtisztítja a terepet, és a hatalmat szimbolizáló, három régi telefontal díszített hatalmas íróasztal mögé pattan. És az ő Kalafja, aki halálosan beleszeretett, engedelmesen követi, és egy pillanat alatt lenulláz mindent abból a drámai alakból, aki addig volt. A szemünk láttára olvad semmivé – miközben ő speciel életben marad.

Juronics Tamás rendezése nem sikerült, fogalmazzunk így. Reméltem, hogy a táncos-koreográfus rendezőtől legalább a mozgás leköti majd a figyelmünket – ez sem jött be. Gozzi *Turandot*-ja ettől még az, ami a Radnóti társulata ugyancsak. Napszemüvegből – mint a diktatórikus hatalom legfőbb szimbólumából – nem lehet várat építeni, de még csak színházi előadást sem.

Hol? Radnóti Színház

Mi? Gozzi: Turandot. Fordította: Térey János

Kik? Petrik Andrea, Szatory Dávid, Bálint András, Schneider Zoltán, Martinovics Dorina, Kurta Niké, Csankó Zoltán, Gazsó György, Pál András, Rétfalvi Tamás, Martin Márta, Áron László, Bodoky Márk e. h.

Dramaturg: Hárs Anna. Jelmeztervező: Bianca Imelda Jeremias. Diszlettervező: Cziegler Balázs. Rendező: Juronics Tamás.